

Regeringens proposition

1982/83:62

om ändring i föräldrabalken;

beslutad den 28 oktober 1982.

Regeringen föreslår riksdagen att anta det förslag som har tagits upp i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

OVE RAINER

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en ändring i 15 kap. 4§ föräldrabalken. Ändringen innebär att förmyndare ges möjlighet att utan särskilt samtycke av överförmyndaren placera omyndigas pengar i skuldförbindelser med en löptid på mer än ett år som har utfärdats av Konungariket Sveriges stadshypotekskassa eller av kreditaktiebolag.

Ändringen föreslås träda i kraft den 1 januari 1983.

Förslag till Lag om ändring i föräldrabalken

Härigenom föreskrivs att 15 kap. 4 § föräldrabalken¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Den omyndiges penningmedel skola göras räntebärande, och äge förmyndaren för sådant ändamål inköpa obligationer eller förvärva fordran, som *inskrives* eller *inskrivits* i statsskuldboken, eller *utlåna* medlen mot säkerhet av panträtt i fast egendom eller ock i myndlingens namn *insätta dem* hos bank eller låta dem *kvarstå* hos försäkringsbolag efter *därom* med bolaget *träffad överenskommelse*. Närmare bestämmelser om de obligationer som *må inköpas*, om beskaffenheten av den säkerhet, *varemot utlåning må ske*, samt om de räkningar, *å vilka medel må insättas hos bank eller kvarstå hos försäkringsbolag*, meddelas av regeringen.

Föreslagen lydelse

15 kap.

4 §

Den omyndiges penningmedel skall göras räntebärande.

Förmyndaren får för sådant ändamål

1. inköpa obligationer,
2. förvärva sådana skuldförbindelser i övrigt med en löptid på mer än ett år som har utfärdats av Konungariket Sveriges stadshypotekskassa eller av kreditaktiebolag, med undantag för förlagsbevis eller andra skuldförbindelser som medför rätt till betalning först efter utfärdarens övriga fordringsägare,

3. förvärva fordran som skrivs in eller har skrivits in i statsskuldboken,

4. låna ut medlen mot säkerhet av panträtt i fast egendom,

5. i den omyndiges namn sätta in medlen hos bank, eller

6. låta medlen stå kvar hos försäkringsbolag efter överenskommelse med bolaget.

Regeringen meddelar närmare bestämmelser om de obligationer som får förvärfvas, om beskaffenhet av den säkerhet mot vilken den omyndiges medel får lånas ut samt om de räkningar på vilka medlen får sättas in på bank eller stå kvar hos försäkringsbolag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1983.

¹ Balken omtryckt 1978:853.

JUSTITIEDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1982-10-28

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden Lundkvist, Feldt, Sigurdson, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, S. Andersson, Rainer, Boström, Bodström, B. Andersson, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg

Föredragande: statsrådet Rainer

Proposition om ändring i föräldrabalken

1 Inledning

Enligt 15 kap. 4 § föräldrabalken skall en omyndigs penningmedel göras räntebärande. För det ändamålet får den omyndiges förmyndare köpa obligationer eller förvärva fordran som skrivs in eller har skrivits in i statsskuldboken. Förmyndaren får också låna ut medlen mot säkerhet av panträtt i fast egendom eller i den omyndiges namn sätta in medlen hos bank eller låta dem stå kvar hos försäkringsbolag.

Om förmyndaren vill göra den omyndiges penningmedel räntebärande på annat sätt än som nu har angetts, måste han enligt 15 kap. 5 § föräldrabalken ha överförmyndarens samtycke. Detsamma gäller om förmyndaren vill köpa in aktier eller därmed jämförliga värdepapper eller om han vill få avkastning av medlen på annat sätt.

I kungörelsen (1974:1048) om placering av omyndigs medel m. m. har meddelats närmare bestämmelser om bl. a. vilka obligationer som en förmyndare får förvärva för den omyndiges räkning utan särskilt samtycke av överförmyndaren.

I en skrivelse den 29 december 1981 till regeringen har Konungariket Sveriges stadshypotekskassa hemställt att 15 kap. 4 § föräldrabalken ändras så att omyndigas penningmedel får göras räntebärande genom att förmyndaren får köpa in även andra skuldförbindelser än sådana som skrivs in i statsskuldboken. Stadshypotekskassan har vidare hemställt att 1974 års kungörelse ändras så att förmyndare utan särskilt samtycke av överförmyndaren skall ha rätt att placera omyndigas medel i skuldförbindelser som har utgetts av Stadshypotekskassan eller av kreditaktiebolag som står under

tillsyn av bankinspektionen.

Stadshypotekskassans skrivelse har remissbehandlats. Yttranden har avgetts av bankinspektionen, Sveriges riksbank, Stockholms tingsrätt, Göteborgs överförmyndarnämnd, Svenska bankföreningen, Svenska sparbanksföreningen, Sveriges föreningsbankers förbund, Post- och Kreditbanken, Föreningen Sveriges överförmyndare och Sveriges advokatsamfund.

2 Stadshypotekskassans framställning

Stadshypotekskassan har som grund för sin framställning anfört följande.

Den låneverksamhet som stadshypoteksinstitutionen och kreditaktiebolagen driver har under senare år kommit att förändras. Under år 1980 fick instituten på riksbankens initiativ möjlighet att – vid sidan av sin obligationsutgivning – inom vissa ramar försälja s. k. kapitalmarknadsreserver. Syftet var bl. a. att i ökad utsträckning och i mer välordnade former än hittills tillgodose efterfrågan på oprioriterade fastighetskrediter med upplåning bl. a. från hushållssektorn. Erfarenheterna av verksamheten hittills har visat att inom denna sektor placering sker i kapitalmarknadsreverser i synnerhet vid långivning i samband med överlåtelser av äldre, lågt belånade småhus. Det är i dessa sammanhang inte ovanligt att omyndigas medel binds i reverser som har utgetts av Stadshypotekskassan eller kreditaktiebolag. Enligt Stadshypotekskassan innebär kravet på överförmyndarens godkännande till placeringen ofta att dröjsmål uppstår och att förfarandet även i övrigt blir administrativt betungande. Eftersom säkerheten för reverserna är densamma och lika betryggande som den som gäller för dessa kreditinrättningars obligationer anser Stadshypotekskassan det omotiverat att olika regler skall gälla för de olika placeringsmöjligheterna.

3 Remissyttrandena

Stadshypotekskassans framställning har allmänt tillstyrkts eller lämnats utan erinran under remissbehandlingen. Bankinspektionen har dock ansett att kravet på överförmyndarens samtycke bör stå kvar såvitt gäller den utvidgade placeringsmöjlighet som kassan föreslår. Vidare har inspektionen ansett att det redan i lagrummet bör anges i vilka skuldförbindelser placering skall vara möjlig.

4 Föredragandens överväganden

En allmän utgångspunkt för placeringen av en omyndigs tillgångar är att dessa skall vara anbragta på ett sådant sätt att det finns en erforderlig trygghet för att tillgångarna kommer att bestå och att skälig avkastning erhålls (se 15 kap. 1 § föräldrabalken). Genom 15 kap. 4 § föräldrabalken har

förmyndare getts möjlighet att placera omyndigas medel i värdepapper som har bedömts ge sådan trygghet och avkastning att särskilt samtycke av överförmyndaren till placeringen inte är nödvändig. En sådan typ av värdepapper är obligationer. I 1 § 3 i 1974 års kungörelse har möjligheten att placera omyndigas medel i obligationer som har utfärdats av bostadsfinansieringsinstitut och liknande institut dock begränsats till sådana obligationer som har utfärdats av bl. a. Stadshypotekskassan eller av kreditaktiebolag som står under bankinspektionens tillsyn.

Dessa kreditinrättningar tar numera också i stor omfattning upp långfristiga lån mot säkerhet i s. k. kapitalmarknadsreverser. Som Stadshypotekskassan har uttalat erbjuder dessa reverser lika betryggande säkerhet som obligationer vilka har utfärdats av de nämnda kreditinrättningarna, och de ger även möjlighet till god avkastning. I likhet med praktiskt taget alla remissinstanser anser jag därför att förmyndare bör ges möjlighet att utan särskilt samtycke av överförmyndaren placera omyndigas medel i värdepapper av detta slag som har utfärdats av Stadshypotekskassan eller av kreditaktiebolag som enligt 5 § lagen (1963:76) om kreditaktiebolag står under bankinspektionens tillsyn.

Såväl bankinspektionen som riksbanken har ansett att omyndigas medel bör kunna placeras även i skuldförbindelser som har utfärdats av de övriga kreditinstitut som nämns i 1 § 3 i 1974 års kungörelse och som alltså existerar, nämligen Sveriges allmänna hypoteksbank, Svenska skeppshypotekskassan och Sveriges Investeringsbank Aktiebolag. För egen del finner jag dock inte anledning att medge att omyndigas medel placeras i skuldförbindelser som har utfärdats av de båda först nämnda kreditinstituten. Däremot bör en sådan placering kunna ske i skuldförbindelser utfärdade av Investeringsbanken, som är ett kreditaktiebolag vilket på grund av särskilt tillstånd av regeringen inte behöver stå under bankinspektionens tillsyn. Detsamma bör gälla beträffande skuldförbindelser som kan komma att utfärdas av andra kreditaktiebolag vilka regeringen finner kunna undantas från en sådan tillsyn.

När det gäller att i lagen precisera vilka skuldförbindelser som bör kunna komma i fråga för en placering utan en särskild kontroll i det enskilda fallet anser jag att en förutsättning bör vara att skuldförbindelsen löper för en längre tid än ett år, så som f. n. är fallet med kapitalmarknadsreverser. På så sätt får man en fasthet i hanteringen av den omyndiges medel, och utrymmet för räntespekulationer begränsas. Vidare bör ett undantag göras för förlagsbevis, eftersom de inte erbjuder samma säkerhet som andra långfristiga skuldförbindelser. De medför nämligen rätt till betalning först efter utfärdarens övriga borgenärer. Ett motsvarande undantag bör göras även för andra skuldförbindelser som medför en sådan betalningsrätt.

Sammanfattningsvis förordar jag att 15 kap. 4 § föräldrabalken ändras så att förmyndare ges möjlighet att placera omyndigas medel i sådana skuldförbindelser som har en löptid på mer än ett år och som har utfärdats av

Konungariket Sveriges stadshypotekskassa eller av kreditaktiebolag, med undantag för förlagsbevis eller andra skuldförbindelser som medför rätt till betalning först efter utfärdarens övriga fordringsägare. Denna ändring bör träda i kraft den 1 januari 1983.

5 Upprättat lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom justitiedepartementet upprättats ett förslag till lag om ändring i föräldrabalken.

På grund av lagstiftningsfrågans enkla beskaffenhet är det enligt min mening inte nödvändigt att höra lagrådet i detta ärende.

6 Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att anta lagförslaget.

7 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta det förslag som föredraganden har lagt fram.